

Marek Rocki*

STAN KSZTAŁCENIA STATYSTYKÓW W RAPORTACH POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ

Streszczenie. Informacje nagromadzone przez PKA (początkowo „Państwową...”, a teraz „Polską Komisję Akredytacyjną”) dają podstawy do dokonywania różnego rodzaju podsumowań. Prezentowany materiał wykorzystuje raporty z ocen dokonanych na kierunku „informatyka i ekonometria”, a przedmiotem szczególnego zainteresowania jest – w Międzynarodowym Roku Statystyki – nauczanie statystyków.

Słowa kluczowe: jakość kształcenia, statystycy, Polska Komisja Akredytacyjna.

1. Dane prezentowane przez Ministerstwo nauki i Szkolnictwa Wyższego w publikowanych corocznie informatorach „Szkolnictwo wyższe. Dane podstawowe” nie pozwalają na określenie liczby osób studiujących specjalności związane ze statystyką. Z tego powodu podstawą do analizy mogą być raporty z ocen jakości kształcenia dokonanych przez wizytatorów PKA na przełomie lat 2006/2007 na kierunku „informatyka i ekonometria”¹. Wtedy to, oceny jakości kształcenia po raz pierwszy objęły kierunek, na którym potencjalnie mogą być kształceni statystycy².

W roku 2007 w polskich uczelniach wyższych na tym kierunku studiowało łącznie prawie 16,5 tysiąca studentów, a studia takie prowadziło obok wszystkich publicznych uczelni ekonomicznych³: 6 uniwersytetów, 2 politechniki, jedna uczelnia rolnicza, jedna PWSZ, a także 19 uczelni niepublicznych (łącznie 34 uczelnie). Spośród nich PKA oceniała w opisywanym okresie jakość kształcenia oferowanego 90% studentów tego kierunku⁴.

---

* Prof. dr hab., Instytut Ekonometrii SGH, Polska Komisja Akredytacyjna.

¹ Do analizy włączono też AGH, która oceniana była w roku 2012. Pełna lista ocenianych jednostek znajduje się w załączniku.

² Oznacza to, że w bieżącym i kolejnym roku akademickim przeprowadzone będą reakredytacje jednostek ocenionych w 2007 roku, o ile prowadzą one jeszcze kształcenie na tym kierunku. Oznacza to też, że analiza nie obejmuje ewentualnego kształcenia statystyków na innych kierunkach studiów.

³ Ówczesnie były to cztery akademie, a obecnie uniwersytety ekonomiczne. W przypadku SGH oceniano kierunek incydentalny prowadzony od początku lat 90-tych pod nazwą „metody ilościowe w ekonomii i systemy informatyczne”.

⁴ Ówczesnie zbadano 30 z 34 uczelni prowadzących ten kierunek. Wynikało to z tego, że PKA ocenia jakość kształcenia po zakończeniu przynajmniej jednego pełnego cyklu kształcenia, a więc wtedy, gdy oceniany kierunek ma absolwentów. W przypadku kilku uczelni warunek ten nie był spełniony.

2. PKA w 2007 roku przeprowadzała oceny programowe⁵ analizując programy kształcenia i warunki prowadzenia studiów na konkretnym kierunku i poziomie kształcenia w danej jednostce organizacyjnej. Ocena taka składała się z kilku etapów: sporządzenia przez ocenianą jednostkę raportu samooceny, wizytacji zespołu złożonego z członków i ekspertów PKA, sporządzenia raportu powizytacyjnego, udzielenia dodatkowych wyjaśnień przez jednostkę ocenianą, omówienia wyników oceny przez zespół PKA zajmujący się ocenianym kierunkiem studiów (w tym przypadku Zespół Kierunków Ekonomicznych) i w końcu sformułowania opinii przez Prezydium PKA. Procedura przewiduje także możliwość ponownego rozpatrzenia sprawy przez Prezydium.⁶

3. W raportach sporządzonych po wizytacjach umieszczono między innymi: informacje o strukturze organizacyjnej ocenianych jednostek, o prowadzonych specjalnościach, o funkcjonowaniu kół naukowych. W raportach analizowane są także związki ocenianego kierunku z misją i strategią uczelni i podstawowej jednostki organizacyjnej. Przedmiotem oceny jest także kompatybilność dorobku naukowego kadry nauczającej z ocenianym kierunkiem i proponowaną przez uczelnię sylwetką absolwenta. Wymienione elementy skomentowane zostaną poniżej.

3.1. Na 31 ocenianych uczelniach w mniej niż połowie istniały jednostki organizacyjne (instytuty, katedry lub zakłady), w których w nazwie pojawiła się statystyka. Najczęściej występowały jednostki, których nazwa wskazywała na szersze spektrum zainteresowań naukowych i dydaktycznych: informatyka i statystyka, ekonometria i statystyka lub statystyka i ekonometria, statystyka i demografia, matematyka i statystyka⁷. W jednym przypadku w Katedrze Ekonometrii i Statystyki powołano Zakład Ekonometrii oraz Zakład Informatyki co odpowiadało prowadzonemu kierunkowi studiów, ale nie tłumaczyło nazwy katedry.

Tylko w kilku uczelniach wystąpiły jednostki wąsko dedykowane statystyce, demografii, statystyce matematycznej (SGH, akademie ekonomiczne, uniwersytety).

---

⁵ Od 2011 PKA przeprowadza także oceny instytucjonalne, skupiające się głównie na ocenie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Do oceny instytucjonalnej może być wyznaczona taka jednostka organizacyjna uczelni wyższej, która wcześniej uzyskała pozytywne oceny jakości kształcenia na co najmniej połowie prowadzonych kierunkach studiów. W toku oceny instytucjonalnej ocenia się także jakość kształcenia na studiach trzeciego stopnia i studiach podyplomowych, o ile takie są w danej jednostce podstawowej prowadzone.

⁶ Do 2012 w przypadku ponownego rozpatrzenia sprawy („odwołania”) opinie formułuje Zespół „branżowy” a dodatkowo – nowo powołany - Zespół Odwoławczy.

⁷ W Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na ocenianym Wydziale Informatyki i Gospodarki Elektronicznej była Katedra Statystyki, a na nie ocenianym Wydziale Zarządzania Katedra Metod Statystycznych.

Misje i strategie ocenianych uczelni i wydziałów praktycznie nie wskazywały na rolę statystyki, choć w większości przypadków w raportach stwierdzono iż oceniany kierunek znajduje swe miejsce w misji uczelni.

3.2. Jedynie w czterech uczelniach w ramach kierunku „informatyka i ekonometria” prowadzone były specjalności związane ze statystyką:

- łączona specjalność: ekonometria i statystyka (Uniwersytet Gdański, SGGW, AE Katowice),
- statystyka ubezpieczeniowa (Uniwersytet Gdański),
- odrębne: demografia, statystyka, statystyka matematyczna, a dodatkowo „ścieżka” aktuarialna (SGH).

W 7 z 30 ocenianych uczelni na kierunku „informatyka i ekonometria” prowadzono jedynie specjalności informatyczne. Co więcej, w tych przypadkach, kadra nauczająca była związana z informatyką typu uniwersyteckiego lub politechnicznego, a nie z informatyką gospodarczą.

3.3. Wobec braku specjalności nie dziwi to, że tylko w trzech uczelniach (SGH, Uniwersytet Gdański i AE Katowice) funkcjonowały studenckie koła naukowe związane ze statystyką. Może to wynikać także z tego, że jedynie w 11 uczelniach dorobek naukowy kadry akademickiej był związany ze statystyką (SGH, akademie ekonomiczne, SGGW, AGH oraz uniwersytety, ale z wyłączeniem UKSW)⁸. W większości przypadków dorobek ten związany był z ekonometrią lub informatyką, a czasami z matematyką.

Zapewne z tego też powodu wiedza i umiejętności związane ze statystyką, wykraczające poza standardowe sformułowanie „zna metody statystyczne i ekonometryczne”, występowały jedynie w sylwetkach absolwentów czterech spośród ocenianych kierunków (SGH, Akademie Ekonomiczne, Uniwersytet Gdański).

4. Podstawowym wnioskiem jaki można wyciągnąć z przedstawionych wyżej informacji co do kształcenia na specjalnościach związanych ze statystyką jest ich elitarność pod względem liczby studentów i unikatowość ze względu na liczbę jednostek prowadzących takie specjalności. Kształcenie na kierunku „informatyka i ekonometria”, jak się wydawało „misyjnie” związanym ze specjalnościami statystycznymi z reguły jest realizowane w postaci specjalności informatycznych, czasami połączonych z ekonometrią.

Innym problemem jest ocena jakości kształcenia w obszarze statystyki. W tym zakresie PKA bada kompetencje osób prowadzących zajęcia. W znaczącej większości przypadków przedmioty „statystyka” i „statystyka matematyczna” prowadzone są przez nauczycieli akademickich mających w swym dorobku

---

⁸ Kadra związana z tym kierunkiem w dużym stopniu pokrywa się z wykazem „Statystycy i ekonometrycy polscy” PAN KSiE, AE Kraków, Łódź 2007.

publikacje związane z wykorzystaniem metod statystycznych co wydaje się być gwarancją dobrej jakości zajęć dydaktycznych na poziomie podstawowym.

Na koniec warto zauważyć, że w 2011 roku na kierunku „informatyka i ekonometria” było na 30 uczelniach ponad 9 tysięcy studentów. Oznacza to znaczący spadek liczby studentów do około 55% stanu z roku 2007. Jak można sądzić wynika to zarówno z problemów demograficznych jak i działań PKA. PKA bowiem konsekwentnie wskazywała uczelniom na konieczność takiego kształtowania programów studiów dla „informatyki i ekonometrii”, by różniły się one merytorycznie od kierunku „informatyka”.

Z drugiej strony w ostatnich miesiącach – nie tylko w przypadku omawianego kierunku – pojawia się znacząca tendencja zawieszania rekrutacji przez uczelnie, które są wyznaczone przez PKA do oceny. Najczęściej podawanym powodem zawieszenia rekrutacji jest brak kandydatów. Tendencji takiej nie obserwuje się w przypadku uczelni prowadzących elitarne specjalności statystyczne.

Załącznik. Lista ocenianych jednostek prowadzących kierunek „informatyka i ekonometria”

Lp.	Uczelnia	Jednostka	Poziom studiów	Data wizytacji
1	2	3	4	5
1	Wyższa Szkoła Działalności Gospodarczej w Warszawie	bezwyzdzielowa	licencjat	4–5.03.2006
2	Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy	Wydział Technologiczny	licencjat	2–3.06.2006
3	Wyższa Szkoła Fundacji Kultury Informatycznej w Nadarzynie	Wydział Ekonomiczno-Społeczno-Organizacyjny i Zastosowań Informatyki	licencjat	5–6.01.2007
4	Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie	Wydział Ekonomii i Zarządzania	licencjat	16–17.01.2007
5	Uniwersytet Warszawski	Wydział Nauk Ekonomicznych		1–2.03.2007
6	Uniwersytet Łódzki	Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny		13–14.03.2007
7	Uniwersytet Szczeciński	Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania		18–19.03.2007
8	Uniwersytet Gdański	Wydział Zarządzania		19–20.03.2007
9	UKSW	Wydział Matematyczno-Przyrodniczy		20–21.03.2007
10	SGGW	Międzywydziałowe Studium Zastosowań Informatyki		21–22.03.2007
11	SGH	Kolegium Analiz Ekonomicznych		1–2.04.2007
12	Akademia Ekonomiczna w Poznaniu	Wydział Informatyki i Gospodarki Elektornicznej		17–18.04.2007

Załącznik (cd.)

1	2	3	4	5
13	Akademia Ekonomiczna w Krakowie	Wydział Zarządzania		18–19.04.2007
14	Politechnika Częstochowska	Wydział Zarządzania	licencjat	19–20.04.2007
15	Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu	Wydział Zarządzania i Informatyki		20–22.04.2007
16	Akademia Ekonomiczna w Katowicach	Wydział Zarządzania		9–11.05.2007
17	Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa	Wydział Zarządzania	licencjat	12–13.05.2007
18	Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych w Tychach	Wydział Nauk Społeczno-Ekonomicznych	licencjat	19–20.05.2007
19	Wydział Zarządzania, Administracji i Informatyki	Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości	licencjat	16–17.06.2007
20	Wydział Zarządzania i Administracji	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu	licencjat	16–17.06.2007
21	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku	bezwydziałowa	licencjat	7–8.07.2007
22	Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie	Wydział Informatyki i Ekonomii	licencjat	1–2.09.2007
23	Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów we Wrocławiu	Wydział Zastosowań Informatyki	licencjat	22–23.09.2007
24	Pomorska Wyższa Szkoła Polityki Społecznej i Gospodarczej w Starogardzie Gdańskim	Katedra Informatyki		27–28.09.2007
25	Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola w Lublinie	Wydział Ekonomii	licencjat	6–7.10.2007
26	Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów w Katowicach	Wydział Ekonomiczno-Społeczny	licencjat	20–21.10.2007
27	Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu	Wydział Finansów i Bankowości	licencjat	20–21.10.2007
28	Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu	Wydział Zamiejscowy w Chorzowie	licencjat	28.10.2007
29	Krakowska Szkoła Wyższa im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	Wydział Ekonomii i Zarządzania	licencjat	17–18.11.2007
30	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	Wydział Administracyjno-Informatyczny		15–16.12.2007
31	AGH	Wydział Zarządzania		14–15.05.2012

*Marek Rocki***THE CONDITION OF STATISTICIANS EDUCATION IN REPORTS
OF THE POLISH ACCREDITATION COMMITTEE****Summary**

PKA has made the evaluation of educating quality, which showed that education of statisticians is elite and unique. Only a few universities offers this kind of specialization. Reports analysis points out high quality of such an education. Reports on evaluation made in 2007 were used as a base of this conclusion.

Key words: quality of education, statisticians, the Polish Accreditation Committee.